

Spolufinancováno
Evropskou unií

2. AKČNÍ PLÁN V HANUŠOVICÍCH

Strukturovaný výstup aktivit komunitní
práce ve městě Hanušovice

Kolektiv autorů OVE ASZ MMR

prosinec 2024

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus v rámci projektu „Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení (KP)“, registrační číslo projektu: CZ.03.02.02/00/22_004/0000341

Obsah

Manažerské shrnutí	3
Kontext projektu	4
Popis lokality intervence KP	5
Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek v Hanušovicích.....	5
Dluhy a exekuce	6
Místní aktéři.....	7
Lokalita Nádražní.....	9
Etapy dosavadní realizace projektu	10
Úspěchy projektu	10
Získané zkušenosti (lessons learned)	10
Přínos projektu.....	11
Cíl pro rok 2025	11
Shrnutí dosavadní činnosti při akčním plánování v Hanušovicích	12
Mapování a komunitní aktivity	13
Realizace aktivit.....	13
Propojování aktivit s dalšími systémovými aktéry	14
Postupné předání spolupráce s komunitou místnímu realizátorovi	14
Související agenda sociálního začleňování	15
Návrhová část 2. akčního plánu	16
Doporučení pro další úspěšný dlouhodobý rozvoj komunity v Hanušovicích	16

Manažerské shrnutí

Implementace komunitní práce v Hanušovicích se zaměřuje na lokalitu Nádražní, kde žije převážně romská komunita a je charakteristická nízkou mírou zapojení obyvatel do komunitního života a vysokou mírou sociální exkluze.

Realizace probíhá v několika etapách. První etapa zahrnovala výběr lokality a jednání s partnery, kde byla lokalita Nádražní vybrána na základě analýzy Agentury pro sociální začleňování. Druhá etapa se zaměřila na mapování potřeb komunity, které probíhalo prostřednictvím rozhovorů, dotazníků a pozorování. Třetí etapa zahrnovala organizaci komunitních aktivit, jako jsou promítání filmů, veřejná setkání či úklidové akce, které měly za cíl aktivizovat obyvatele a posílit sousedské vztahy. Čtvrtá etapa se zaměřila na síťování, tedy navázání spolupráce s místními aktéry, jako jsou městský úřad, Úřad práce, neziskové organizace a školy. **Významným výsledkem síťování bylo nalezení místní organizace, která projevila zájem pokračovat od roku 2026 v komunitní práci a postupně převzít její realizaci.**

Projekt dosáhl v rámci sledovaného období hned několika úspěchů. Posílil dialog mezi obyvateli a místními aktéry, identifikoval potřeby komunity a odpilotoval aktivity pro realizaci komunitní práce. Projekt také vytvořil know-how pro realizaci komunitní práce v podobných lokalitách.

Pro další úspěšný rozvoj komunity v Hanušovicích je doporučeno pokračovat v mapování potřeb a prioritizaci komunitních potřeb, které byly zmapovány a popsány v předešlých výstupech. Je nutné rozvíjet v tomto směru i infrastrukturu, například vytvořením bezpečných prostorů pro komunitní aktivity.

Cílem pro poslední rok realizace projektu KP je v Hanušovicích i přes několik zásadních bariér aktivity jako **nedostatečný zájem vedení města o spolupráci, organizační problémy a nedůvěra obyvatel sociálně vyloučené lokality**, i nadále implementovat nástroj KP a zrealizovat zbývajících vytyčené aktivity. Cílem roku 2025 je také vytvoření podmínek pro dlouhodobou udržitelnost aktivit komunitní práce a příprava na převzetí lokálního řízení k její realizaci od roku 2026.

Kontext projektu

Implementace komunitní práce v Hanušovicích (dále jen projekt) je součástí Klíčové aktivity 2: (dále jen KA 2) projektu "Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení". Ten je financován Evropským sociálním fondem prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a realizován Agenturou pro sociální začleňování.

KA 02 je jednou z pilotních klíčových aktivit projektu, který je však z většiny zaměřený především na metodickou podporu dílčích realizátorů KP prostřednictvím *KA 1: Metodická podpora a poradenství k zavádění a metodickému rozvoji komunitní práce v sociálně vyloučených lokalitách (dále jen SVL)*.

Cílem KA 2 je paralelně otestovat funkčnost navržených modelů komunitní práce v institucionálním prostředí státní správy, efektivitu a intenzitu metodické podpory i aplikovatelnost systému evaluace KP. Cílem aktivit v Hanušovicích je pak podpořit formou aktivizace a zplnomocňování sociální začleňování v lokalitě Hanušovice – Nádražní s převážně romskou komunitou.

Cílem tohoto dokumentu je shrnutí průběhu komunitní intervence zahrnující přehled realizovaných aktivit, dosažených výsledků a jejich vlivu na komunitu, analýzu aktuálních potřeb a priorit, doporučení pro budoucí kroky včetně konkrétních opatření pro navazující aktivity.

Text je psán formou retrospektivního popisu plánů jednotlivých dílčích aktivit a usiluje o popis modelu fungování KP, který by mohl být dále aplikován i v dalších obcích s podobnými problémy.

Klíčové cíle implementace komunitní práce v Hanušovicích (dále jen projektu) zahrnují:

- 1. Zmapování potřeb komunity.**
- 2. Aktivizaci místních obyvatel.**
- 3. Sít'ování aktérů a vytvoření podpůrné infrastruktury.**
- 4. Posílení dlouhodobé udržitelnosti komunitní práce.**

Popis lokality intervence KP

Výběr Hanušovic jako obce pro implementaci komunitní práce (KA 2) probíhal ještě před začátkem projektu. Město bylo vybráno jako součást úzkého výběru moravských lokalit a doporučeno po konzultaci mezi vedením projektu a Regionálním centrem Východ (RCV).

Hodnota **indexu sociálního vyloučení** za rok 2023 činila v Hanušovicích 23 bodů, přičemž se jedná o jednu z nejvyšších hodnot v rámci celé ČR. Při regionálním i celostátním srovnání se ukazuje, že se co do hodnoty indexu se řadí Hanušovice mezi 1 % obcí nejvíce zasažených sociálním vyloučením v rámci České republiky a jsou vůbec nejvíce zasaženou obcí Olomouckého kraje.

Meziroční srovnání počtu vyplacených dávek

Níže uvedená tabulka podává přehled o vývoji průměrného měsíčního počtu příjemců *příspěvku na bydlení, příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a mimořádné okamžité pomoci* v Hanušovicích v letech 2018–2022.

Tabulka 1 – Počty vybraných dávek vyplacené v Hanušovicích v letech 2018–2022

Rok	Doplatek na bydlení		Příspěvek na živobytí		Příspěvek na bydlení		Mimořádná okamžitá pomoc ²
	Měsíční průměr ³	% Podíl v průměrném měsíci ⁴	Měsíční průměr	% Podíl v průměrném měsíci	Měsíční průměr	% Podíl v průměrném měsíci	Měsíční průměr
2018	83	3,1	120	4,5	70	2,6	9
2019	71	2,7	100	3,8	66	2,5	10
2020	56	2,1	89	3,4	59	2,3	7
2021	51	2,0	85	3,4	60	2,4	6
2022	51	2,0	73	2,9	69	2,7	6

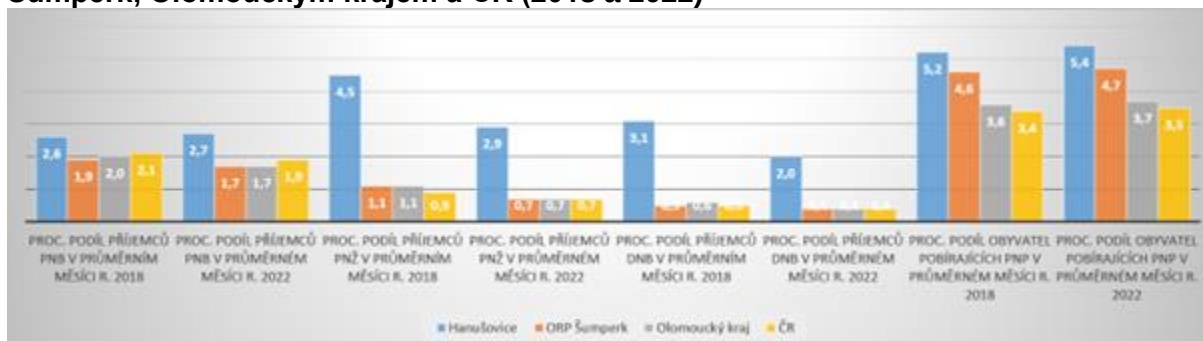
Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

Z tabulky je patrné, že mezi lety 2018–2022 došlo ke značnému poklesu absolutního počtu vyplacených dávek hmotné nouze (HN), nicméně došlo naopak k nárůstu u počtu příjemců příspěvku na bydlení. Pokud bychom se zaměřili na příjemce doplatku na bydlení, tak v průměrném měsíci roku 2022 **bylo v Hanušovicích 51 příjemců DnB, zahrnujících 133 společně posuzovaných osob**, z nichž bydlelo 13 osob na ubytovně a 7 v pobytových sociálních službách. **Podle našich kvalifikovaných odhadů tak do skupiny obyvatel ohrožených chudobou a sociálním vyloučením dle příjmu HN může aktuálně spadat 7 % obyvatel Hanušovic.**

Nejdůležitější zjištění však představuje fakt, že u všech porovnávaných dávek byly podíly příjemců v Hanušovicích výrazně vyšší než v ostatních sledovaných celcích. V roce 2022 tak

byl v Hanušovicích průměrný podíl příjemců PnŽ více než 4x vyšší než ostatních sledovaných celcích, podíl příjemců DnB 5x vyšší a podíl příjemců PnB vyšší přibližně o pětinu.

Graf 1 – Srovnání podílu příjemců dávek PnB, PnŽ a DnB mezi Hanušovicemi, ORP Šumperk, Olomouckým krajem a ČR (2018 a 2022)

Zdroj: MPSV; vlastní zpracování ASZ

V meziročním srovnání let 2018–2022, došlo v Hanušovicích i k mírnému **nárůstu podílu příjemců příspěvku na péči (o 0,2 p.b.)**, který byl vyšší než v ostatních sledovaných celcích (ačkoliv i u ostatních došlo k mírnému nárůstu).

Dluhy a exekuce

Jedním ze zásadních problémů Hanušovic je vysoká míra zadlužení obyvatel. Zejména pak množství osob, které se potýkají s exekucemi. To se přitom zdaleka netýká jen sociálně vyloučených, ale problém prochází napříč celou populací obce. Následující kapitola přináší základní statistická a institucionální data o problematice a jejich srovnání mezi různými územními celky.

Tabulka 2 – Statistické údaje o exekucích v Hanušovicích I.

Rok	Osob v exekuci	Procentuální podíl osob v exekuci	Celkový počet exekucí	Počet exekucí na osobu	Počet osob v insolventi	Podíl osob v insolventi v přepočtu na obyvatelstvo 18 +	podíl osob v insolventi k celkovému počtu osob v exekuci
2016	393	14,4 %	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2017	395	14,4 %	1988	5,0	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2018	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	56	2,2 %	14,2 %
2019	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno	49	1,8 %	11,8 %
2020	414	15,7 %	2157	5,2	46	1,8 %	11,1 %
2021	354	13,9 %	2156	6,1	34	1,3 %	9,6 %
2022	339	13,4 %	1933	5,7	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Tabulka 3 – Statistické údaje o exekucích v Hanušovicích II.

Rok	Počet osob v exekuci	počet dětí a mladistvých v exekuci	počet osob ve věku 18 - 29 let v exekuci	počet seniorů 65+ v exekuci
2017	395	nezjištěno	nezjištěno	nezjištěno
2020	414	0	65	22
2021	354	2	59	36
2022	339	nezjištěno	44	37

Zdroj: mapaexekuci.cz, mapa bankrotů, Exekutorská komora ČR; vlastní zpracování ASZ

Místní aktéři

Na poli práce se sociálním vyloučením se v Hanušovicích významně angažuje **samospráva**. Vedení města aktivně využívá dostupné nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (VPP), ale realizuje také vlastní projekty (projekt H-point). Ve spolupráci s MAS provozuje dále službu senior taxi, tzv. H-taxi. Ve spolupráci s MAS Horní Pomoraví byl dále realizován investiční projekt města, kdy vzniklo nové zázemí pro sociální služby a další organizace a instituce působící na území města - tzv. Multifunkční centrum. Záměrem města je nyní pokračovat projekty zaměřenými na bydlení a společné využívání veřejného prostoru.

Město je zapojeno do komunitního plánování sociálních služeb ORP Šumperk, v pravidelných měsíčních intervalech se schází koordinační skupina projektu Hanušovice společně. Do sociální problematiky také svou působností zasahují některé poradní orgány Rady města - například **komise prevence, komise sociální** atd. V rámci městského úřadu působí sociální pracovníce, spolupracující se všemi dále jmenovanými subjekty.

Přímo v Hanušovicích se **nachází pobočka Úřadu práce**. Dále je zde služebna **PČR – Obvodní oddělení Hanušovice a dále městské policie**, která dlouhodobě využívá nástroje Asistent prevence kriminality (dále jen APK). Momentálně v Hanušovicích pracují tři APK.

Dalším klíčovým aktérem se silnou vazbou na samosprávu je MAS Horní Pomoraví, která sídlí přímo v Hanušovicích a angažuje se ve spolupráci s ostatními partnery v několika oblastech. Cílem aktuálně probíhajícího projektu "Hanušovice společně" je zvýšit šance romských dětí na Hanušovicu na dosažení alespoň středního vzdělání a zlepšit přijímání romských rodin v regionu veřejností. Dluhová poradna MAS Horní Pomoraví poskytuje od února 2022 odborné sociální poradenství klientům z Hanušovic a má registraci k podávání insolvenčních návrhů od Ministerstva spravedlnosti.

V Hanušovicích poskytují služby terénně i ambulantně také nevládní organizace. Jedná se o **Společně Jekhetane, o.p.s.**, která ve městě realizuje sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahovou školičku, dále poskytuje odborné sociální poradenství a terénní

programy. A dále o Podané ruce o.p.s., které ambulantně i terénně provozuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, určeno pro mladé od 9 do 26 let. Poskytovány jsou také terénní programy pro dospělé. Poslední neziskovou organizací působící ve městě je Charita Šumperk s pečovatelskou službou.

Poskytovatelé sociálních služeb a dalších integračních či inkluzivních aktivit v Hanušovicích

Tabulka 4 – Poskytovatelé sociálních služeb v Hanušovicích, stav k červnu 2023

Název instituce	Služby poskytované k červnu 2023
Městská policie Hanušovice	• 1 strážník • 3 asistenti prevence kriminality
Policie České republiky – Obvodní oddělení Hanušovice	• specialista pro práci PČR s minoritami v SVL
Základní a mateřská škola Hanušovice	• provozování speciální třídy na ZŠ a MŠ • školní speciální pedagog, školní sociální pedagog
Městský úřad Hanušovice	• sociální pracovník
Úřad práce – Kontaktní pracoviště Hanušovice	
MAS Horní Pomoraví	• projekt Hanušovice společné • dluhová poradna • Integrovaný projekt OPZ+ MAS Horní Pomoraví I. (podpora distribuce Potravinové pomoci, Senior taxi, Podpora pečujících osob, Mezioborový terénní tým, H-point)
Společně Jekhetane o.p.s.	• centrum neformálního předškolního vzdělávání • odborné sociální poradenství (terénně i ambulantně), terénní programy, služba SAS • potravinová pomoc
Podané ruce o.p.s.	• terénní programy • nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (terénně i ambulantně) • potravinová pomoc
Agentura pro sociální začleňování	• komunitní práce
Charita Šumperk	• osobní asistence • pečovatelská služba

Lokalita Nádražní

Lokalita Nádražní byla před realizací KA 02 charakterizována nízkou mírou zapojení obyvatel do komunitního života a vysokou mírou sociální exkluze. Jde o sociálně vyloučenou lokalitu v bytovém domě původně postaveném pro železničáře. Dům má dva vchody, každý s devíti byty, celkem tedy 18 bytových jednotek, ve kterých žije přibližně 50 osob, často s dětmi, a převážně z romské komunity.

Vlastnictví bytů je rozděleno mezi fyzické a právnické osoby, přičemž správu domu zajišťuje společenství vlastníků pod vedením jednoho z nich. Cena nájmu se pohybuje mezi 12 a 15 tisíci Kč za byt. Obyvatelé mají povinnost udržovat společné prostory dle domovního řádu, přičemž v chodbách jsou instalovány kamery.

Dům se nachází v centrální části města, jen pár minut chůze od vlakového nádraží, škol, zdravotnického zařízení, obchodů a dalších služeb. Technický stav budovy je však nedostatečný. Omítka je oprýskaná, zvonky a schránky rozbité, a havarijní stav venkovních schodů způsobil nedávné zranění. Během roku 2023 se podařilo částečně opravit omítku a kompletně vyměnit střechu. Zadní část domu, s pláckem pro sušení prádla, posezením a garážemi, obyvatelé často využívají ke vstupu i sousedskému setkávání.

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování.

Etapy dosavadní realizace projektu

Dosavadní realizace komunitní práce v Hanušovicích zahrnovala pět klíčových etap, které byly postupně implementovány tak, aby reagovaly na specifické potřeby lokality a cílové skupiny. Uvedené etapy však neprobíhaly vždy v níže uvedené chronologii, ale některé se navzájem prolínaly.

Etapy zahrnovaly:

1. **Výběr lokality a jednání s partnery:** Lokalita vybrána na základě předchozí analýzy Agentury pro sociální začleňování.
2. **Mapování potřeb komunity:** Realizace rozhovorů, dotazníkového šetření a pozorování. Identifikace problémů jako špatný technický stav domu, nedostatek soukromí kvůli kamerám a vysoké náklady na bydlení.
3. **Komunitní aktivity:** Organizace promítání, veřejných setkání a úklidové akce.
4. **Sít'ování:** Navázána spolupráce s místními systémovými aktéry.
5. **Reflexe a příprava na postupné předání agendy:** předání KP místní organizaci po skončení projektu a podpořit ji v rámci metodické podpory v rámci KA01 projektu "Podpora územního rozšíření a metodického rozvoje komunitní práce v území s koncentrací sociálního vyloučení".

Mimo aktivity uvedené ve výše zmiňovaných etapách řešili komunitní pracovníci v Hanušovicích také další agendy, které souvisely s širším zacílením práce ASZ na problematiku sociálního vyloučení vč. řešení akutní situace obyvatel ubytovny či zaměstnanostních opatření. Byť se to nemusí na první pohled zdát, tyto střešní aktivity s výkonem komunitní práce přímo souvisejí – latí zde přímá úměra – čím lepší je situace osob ve vyloučení v oblastech jako je bydlení, zadlužení, tím vyšší je šance na kvalitní implementaci komunitní práce.

Úspěchy projektu

Projekt dosáhl těchto úspěchů:

- Posílení dialogu mezi obyvateli, místními systémovými aktéry i mezi aktéry navzájem.
- Identifikace potřeb a pilotáž aktivit.
- Vytvoření know-how pro realizaci komunitní práce v podobných lokalitách.

Získané zkušenosti (lessons learned)

Intervence projektu se často odkláněla od původních cílů, například řešení akutních problémů jako situace na ubytovně Za Moravou. Metodická podpora byla zpočátku intenzivní, ale kvůli

změnám v personálním obsazení oslabila. Metodická podpora na dálku pak ztížila navazování vztahů s komunitou a zvyšovala pochybnosti o užitečnosti KP mezi cílovou skupinou a systémovými aktéry, město Hanušovice se k implementaci komunitní práce stavělo ambivalentně. Řízení projektu je složité a vzdálené místu intervence, což vedlo k nepřehledné struktuře a administrativním komplikacím. Velkým problémem byla také otázka kancelářských prostor, jejichž zajištění trvalo přes rok.

Projekt v Hanušovicích i přes výše uvedené poskytl cenné poznatky a reflexi výzev spojených s komunitní prací v sociálně vyloučených lokalitách.

Přínos projektu

Z metodického hlediska je projekt přínosný především jako reflexe výzev při zavádění komunitní práce v lokalitách bez předchozí zkušenosti s podobným typem intervence a bez vytvořeného zázemí realizující organizace.

Získané poznatky mají potenciál ovlivnit budoucí projekty, zejména v oblasti managementu a přístupu k místním partnerům. Projekt také otevřel otázku role obce v sociální práci, kdy dominantní postavení samosprávy brání emancipaci dalších organizací.

Klíčovými faktory pro úspěšnou realizaci komunitní práce v podobném typu lokality je důkladné plánování, pečlivý výběr lokalit, intenzivní metodická podpora, proaktivní komunikace se všemi zapojenými aktéry již v přípravné fázi a získání odborných pracovníků v dostupné vzdálenosti obce.

Cíl pro rok 2025

Cílem pro poslední rok realizace projektu KP je v Hanušovicích, i přes několik zásadních bariér aktivity jako nedostatečný zájem vedení města o spolupráci, organizační problémy a nedůvěra obyvatel sociálně vyloučené lokality, nadále implementovat nástroj KP a zrealizovat zbývající vytyčené aktivity. Cílem roku 2025 je také vytvoření podmínek pro dlouhodobou udržitelnost aktivit komunitní práce a příprava na převzetí lokálního řízení k její realizaci.

Shrnutí dosavadní činnosti při akčním plánování v Hanušovicích

Mapování a komunitní aktivity

Makro-, mezzo- a mikrokontext Hanušovic ukazuje historický vzorec úbytku obyvatelstva a socioekonomických změn. V makrokontextu je zdůrazněn útlum průmyslové role města a demografické změny, které vedou k úbytku a stárnutí obyvatelstva, jakož i ekonomické problémy a výrazné sociální vyloučení.

Mezokontext odhaluje situaci v oblasti bydlení, která se vyznačuje obsazenými i neobydlenými byty a kterou podporují problémy jako lichva a sociální vyloučení, a to navzdory přítomnosti občanské vybavenosti a pokračujícímu úsilí místních orgánů a nevládních organizací o zmírnění těchto problémů.

Mikroúroveň bytového domu v Nádražní ulici ilustruje akutní problémy, kterým čelí jeho obyvatelé, převážně Romové, na pozadí ekonomických potíží, které však zároveň potvrzují silné komunitní vazby a vedení, což signalizuje potenciál pro zlepšení řízené komunitou.

Mapování zahrnovalo terénní šetření a sběr dat zaměřených na makro a mezokontext, ačkoliv se částečně věnovalo i mikrokontextu. V květnu 2023 se do mapování zapojila nová komunitní pracovnice, která se začala seznamovat s problematikou lokality. Mapování probíhalo od dubna do srpna 2023.

Realizace aktivit

Během realizace komunitní práce v Hanušovicích bylo zorganizováno několik aktivit zaměřených na zapojení místní komunity a identifikaci jejich potřeb. V září 2023 proběhla první komunitní akce – promítání filmu, které aktivizovalo část obyvatel a posílilo sousedské vztahy. Následovalo první veřejné setkání zaměřené na problémy s bydlením, což ukázalo potřebu lepší komunikace s vlastníky nemovitostí.

Další aktivity zahrnovaly společný úklid veřejných prostor a sérii veřejných setkání zaměřených na zajištění bezpečnosti a technických úprav domů. I přes organizační výzvy tyto akce přispěly ke zvýšení povědomí o komunitních problémech a vytvořily základy pro další spolupráci s místními

V roce 2024 proběhlo veřejné setkání k mapování potřeb komunity (březen), komunitní akce pálení čarodějnic (duben) a veřejné setkání ke kritické situaci ubytovny za Moravou (červen). V září pak obec zasáhly, stěhně jako celý region Jesenicka, ničivé povodně. Tato živelná katastrofa měla za následek zpomalení aktivit projektu plánovaných na podzim roku 2024.

Propojování aktivit s dalšími systémovými aktéry

Před zahájením činnosti Agentury organizoval městský úřad Hanušovice jednotlivá setkání zaměřená na konkrétní projekty. Tato setkání však byla spíše nepravidelná, což omezovalo jejich efektivitu při řešení dlouhodobých problémů. Jedním z hlavních aspektů komunitní práce v Hanušovicích tak bylo systematické síťování klíčových aktérů. Síťování probíhalo na několika úrovních a zahrnovalo více než 20 schůzek zaměřených na klíčová témata, jako jsou zaměstnanost a bydlení.

Tento proces začal současně s realizací komunitní práce a jeho cílem bylo propojit důležité subjekty v obci jako městský úřad, starosta obce, Úřad práce, MAS Horní Pomoraví o.p.s., zástupci nestátních neziskových organizací a Základní škola Hanušovice. Tyto subjekty byly osloveny jak individuálně, tak i v rámci společných jednání, aby byla zajištěna širší podpora pro komunitní aktivity. Síťování vedlo k vytvoření dobrých pracovních vztahů především s Úřadem práce, MAS Horní Pomoraví o.p.s. a organizací Jekhetane o.p.s. Vztahy se sociální pracovníci městského úřadu zůstaly spíše neutrální. **Významným výsledkem síťování bylo nalezení místní organizace, která projevila zájem pokračovat v komunitní práci a postupně převzít její realizaci od roku 2026.**

Realizační tým KP se účastnil i setkání organizovaných MěÚ, která umožnila lepší integraci komunitní práce do širšího kontextu obce a pomohla zajistit podporu vedení města. V rámci spolupráce s MěÚ byla například zorganizována schůzka zaměřená na situaci v místní ubytovně, která byla klíčová pro řešení problémů s bydlením místních sociálně vyloučených obyvatel.

Postupné předání spolupráce s komunitou místnímu realizátorovi

V druhé polovině roku 2024 bylo zahájeno jednání s místní neziskovou organizací Jekhetane, která má v lokalitě dlouholeté zkušenosti s terénní prací a disponuje hlubokou důvěrou místních obyvatel. V roce 2025 bude organizaci nabídnuta i pravidelná metodická podpora ze strany Agentury pro sociální začleňování (ASZ) v rámci KA 01 - Metodická podpora a poradenství k zavádění a metodickému rozvoji komunitní práce v SVL. Tato podpora bude zahrnovat konzultace, plánování komunitních aktivit a školení v metodách komunitní práce, aby byla posílena kapacita Jekhetane pro práci s komunitou.

Organizace je připravena postupně převzít přímou realizaci komunitní práce, což představuje příležitost k udržení aktivity i po skončení projektu po roce 2025 a posílení přirozených vazeb mezi organizací a komunitou. Předání kompetencí Jekhetane se zaměří na prohloubení

dovedností organizace v práci s komunitou a na budování důvěry mezi novým realizátorem a obyvateli. Postupné **převzetí komunitní práce Jekhetane představuje významný krok směrem k naplnění cíle zvýšení kompetencí místních realizátorů, kteří mohou efektivně pokračovat v rozvoji aktivit i po skončení projektu.**

Tímto přechodem se podaří nejen stabilizovat komunitní aktivity, ale také posílit kapacity obce k realizaci komunitní práce jako etablované metody sociální práce s komunitami sociálně vyloučených obyvatel.

Související agenda sociálního začleňování

Aktivity Agentury pro sociální začleňování v Hanušovicích se nezaměřovaly pouze na společné zájmy komunity, ale také zasáhly do individuálních problémů sociálně vyloučených obyvatel, které bylo třeba akutně řešit. Jak již bylo zmíněno na jiném místě tohoto materiálu, řešení individualizovaných problémů obyvatelů lokalit má přímý dopad na úspěšný vývoj komunitní práce.

Agentura se tak zapojila i do oblasti zaměstnanosti, kde byla v rámci pilotního ověření testována nová metoda aktivní politiky zaměstnanosti – Integrační pracovní místo (IPM). Pilotní ověření nástroje Integrační pracovní místo (IPM) navíc podpořilo zapojení dlouhodobě nezaměstnaných osob na trhu práce.

Jedním z významných přínosů projektu bylo řešení nevyhovujících podmínek ubytovny Za Moravou, kde se díky koordinaci Agentury pro sociální začleňování podařilo přemístit obyvatele do komerčních bytů za podpory sociální pracovnice městského úřadu. Ubytovna následně přešla do vlastnictví města, což otevírá prostor pro její budoucí využití ve prospěch obce. Tato zkušenost zdůrazňuje důležitost metodické podpory a intenzivního zapojení klíčových partnerů, aby byly podobné intervence dlouhodobě udržitelné a efektivní.

Návrhová část 2. akčního plánu
Doporučení pro další úspěšný dlouhodobý
rozvoj komunity v Hanušovicích

Následující seznam doporučení pro další rozvoj územního celku nevznikl na zelené louce, ale navazuje na dvouleté intenzivní působení Agentury pro sociální začleňování jakožto gestora realizace přímé komunitní práce v Hanušovicích. Více o těchto aktivitách je k nalezení v dalších výstupech věnovaných realizaci komunitní práce v této obci, zejména pak 1. souhrnný akční plán Hanušovice. Doporučení jsou určena pro realizační tým projektu KP, po skončení realizace projektu KP pak i pro dalšího místního realizátora.

1. Identifikovat příležitosti a mapování potřeb a zdrojů

- Pro úspěšný dlouhodobý rozvoj komunity je nezbytné identifikovat další příležitosti, které posílí její samostatnost, pomohou překonat sociální, prostorové a ekonomické bariéry a podpoří hlubší integraci jejích členů do širší společnosti.
- Prvním klíčovým krokem je důkladné zmapování aktuálních potřeb a zdrojů komunity, které poskytnou konkrétní podněty pro navrhování efektivních aktivit.
- **Konkrétní doporučení:** Pokračovat v identifikaci příležitostí a mapování potřeb a zdrojů.

2. Prioritizace potřeb v komunitě

- Prvním důležitým krokem je prioritizace potřeb v komunitě, která umožní obyvatelům formulovat své potřeby a stanovit cíle, jež považují za důležité. Tento proces je nutné realizovat za přítomnosti kvalitní facilitace, aby byl každý jeden hlas slyšet.
- Na základě těchto priorit by mělo dojít k definování jednoduchých a konkrétních cílů, které jsou dosažitelné v krátkém časovém horizontu. Tyto "rychlé výhry" pomohou zvýšit důvěru obyvatel ve vlastní schopnosti a motivovat je k dalším krokům.
- **Konkrétní doporučení:** zrealizovat veřejné setkání k definici, aktualizaci a prioritizaci potřeb v komunitě.

3. Otevřený dialog

- Významnou roli v tomto procesu hraje otevřený dialog mezi obyvateli, komunitními pracovníky a dalšími aktéry včetně místních organizací a institucí, které mohou přinést odbornou podporu.

- Platforma, kde mohou obyvatelé vyjadřovat své obavy a potřebné změny, může také nabídnout konkrétní řešení v oblasti opravy a údržby domů.
- Koordinace takových aktivit také pomůže obyvatelům zvýšit jejich právní povědomí a schopnost komunikovat s institucemi, což přispívá k jejich emancipaci a samostatnosti.
- **Konkrétní doporučení:** vytvořit bezpečnou platformu za účelem aktualizace a prioritizace potřeb v komunitě, kde budou moci nájemníci bez obav řešit konkrétní problémy v oblasti bydlení.

4. **Identifikace úspěšných aktivit/ projektů**

- Pro zajištění kontinuity a vybudování stabilního základu pro nové iniciativy je nutné identifikovat dosavadní efektivní & neefektivní aktivity/projekty. Zhodnocení neúspěšných aktivit, zjištění příčin neúspěchu a identifikace změn pro jejich větší efektivitu v budoucnu.
- **Konkrétní doporučení:** vyhodnotit všechny dosavadní výstupy realizace komunitní práce a nastavit další kroky pro další realizaci komunitní práce.

5. **Rozvoj infrastruktury & vytvoření bezpečného prostoru pro sdílení**

- Rozvoj další infrastruktury pro aktivity, které budou sloužit jako prostor pro setkávání obyvatel a jejich vzájemné propojení. Ať už se jedná o využití stávajících prostor nebo vznik nových sdílených prostor (například komunitního centra), prostor by měl mít **bezpečný charakter**, který umožní obyvatelům umožnil sdílet své potřeby a hledat vlastní nápady na jejich řešení.
- **Tento proces nelze realizovat bez předchozího navázání vztahů důvěry**, a to nejen mezi obyvateli navzájem, ale také ve vztahu k institucím, organizacím a jednotlivcům, kteří komunitě poskytují podporu.
- Možnosti takového prostoru mohou sahát od tvořivých dílen, vzdělávacích kurzů pro dospělé i děti, přes kulturní a sportovní aktivity, až po sociální poradenství, které

bude zaměřeno na konkrétní problémy komunity, jako je například podpora při hledání zaměstnání, orientace v sociálních dávkách nebo poradenství v oblasti rodinných záležitostí.

- **Konkrétní doporučení:** zrealizovat veřejné setkání, kde budou moci obyvatelé samotní navrhnout, jaké aktivity chtějí realizovat. Tyto **aktivity je nutné co nejvíc přizpůsobit potřebám komunity**, tak aby měly pro její členy co nejvyšší přidanou hodnotu.

6. Vyvážený charakter podpory obyvatelům lokality

- Kombinovat zlepšení technického stavu lokality s iniciativami, které budou podporovat rozvoj kompetencí samotných obyvatel, aby postupně převzali větší odpovědnost za podobu svého každodenního života. Ve vztahu k otázce bydlení je třeba podporovat kolektivní přístup k jednání s vlastníky a správci nemovitostí.
- Zásadní je, aby měli obyvatelé přístup k základním informacím o svých právech a povinnostech, což jim umožní efektivně komunikovat s vlastníky a zároveň lépe hájit své zájmy.
- Komunitní pracovník může v této fázi působit jako mediátor, který obě strany propojí a podpoří hledání kompromisů.
- **Konkrétní doporučení:** Organizace pravidelných setkání nájemníků za účelem projednání aktuálních problémů v problematice bydlení.

7. Posílení vztahu mezi obyvateli lokality a dalšími obyvateli města

- Přítomnost dalších místních aktérů, včetně zástupců samosprávy, škol nebo neziskových organizací, umožní propojení s těmi, kdo mohou komunitě poskytnout dlouhodobější podporu.
- Tyto vazby mohou rovněž přispět k navýšení zdrojů potřebných pro řešení systémových problémů, jako jsou opravy bydlení nebo rozvoj infrastruktury.

- **Konkrétní doporučení:** Zorganizovat další menší komunitní akci i za účasti širší veřejnosti obce.

8. Podpora vzdělávacích a rozvojových aktivit

- Pro děti by mělo jít především o posílení jejich dovedností a motivace, zatímco dospělí mohou využít například poradenství v oblasti finanční gramotnosti, orientace na pracovním trhu nebo dovedností, jež mohou přímo přispět ke zlepšení prostředí lokality, jako je údržba bydlení nebo zahradnické práce.
- **Konkrétní doporučení:** Zorganizovat vzdělávací a rozvojovou akci pro děti nebo matky s dětmi.

9. Sledování efektivity aktivit

- Nastavení udržitelného mechanismu pro sledování efektivity realizovaných aktivit, a to jak v krátkodobém, tak v dlouhodobém horizontu. Tento proces monitorování by měl zahrnovat nejen kvalitativní hodnocení efektu konkrétní aktivity (jaký měly dopad na obyvatele a celkovou situaci komunity), ale také kvantitativní ukazatele, které umožní měřit vývoj v časovém průběhu.
- Využití evaluace přispěje k lepšímu řízení procesu a umožní efektivně reagovat na změny v potřebách a prioritách komunity. Rovněž zpětná vazba od obyvatel včetně zapojení těch, kteří se aktivit neúčastní, je důležitá pro vyhodnocení pokroku.
- **Konkrétní doporučení:** ASZ nastaví jednoduchý a udržitelný systém sběru dat i po ukončení spolupráce s ASZ po roce 2025. Ustanoví pravidelnou frekvenci pro vyhodnocování, data pravidelně vyhodnotí a díky nim aktualizuje doporučení pro další směřování komunitní práce v obci.

10. Posílení zaměstnaneckých opatření

- Ve vztahu k posílení ekonomických aktivit komunity by měla být podpora poskytována nejen v oblasti profesní orientace, ale také v rámci inovativních pracovních příležitostí, které mohou obyvatelům umožnit být aktivní součástí trhu práce.

- Možnost zapojit se do takto vytvořených projektů také povzbuzuje jednotlivce ke zodpovědnosti nejen za svou budoucnost, ale také za rozvoj celé komunity.
- **Konkrétní doporučení:** Ve spolupráci s dalšími lokálními aktéry zorganizovat jednoduchý odborný zaměstnanecký kurz (například základy IT, údržba budov nebo drobné podnikání).

11. Propojení s městskými a regionálními subjekty

- Tyto subjekty mohou poskytnout komunitě zásadní podporu. Školy, školící organizace a neziskové subjekty, zejména ty, které se zaměřují na práci s rizikovými skupinami, mohou nabídnout cenné know-how a finanční zdroje na realizaci projektů zaměřených na zlepšení infrastruktury, životních podmínek nebo na přípravu obyvatel na konkrétní sociální role.
- Posílení kontaktu mezi komunitními pracovníky a těmito organizacemi by mohlo snížit bariéry v přístupu k důležitým službám, jako je právní pomoc nebo pomoc v oblasti zdravotnictví, což má přímý dopad na kvalitu života obyvatel.
- **Konkrétní doporučení:** Zorganizovat setkání se všemi lokálními zástupci Hanušovicka.

12. Udržitelnost, dlouhodobost a zplnomocňující charakter aktivit

- **Předchozí doporučení realizovat s akcentem na udržitelnost, dlouhodobost a zplnomocnění.** Vytváření nových komunikačních a finančních mechanismů, které podpoří dlouhodobé fungování projektů (například formou sdílených fondů pro komunitní podnikání nebo podpořené vzdělávací granty) zvýší šance na pokračování dobrých iniciativ i v okamžiku, kdy skončí původní grantové nebo podporované projekty.
- Posílení samostatnosti komunity a vytvoření prostředí, které obyvatelům umožní přebírat větší míru odpovědnosti za vlastní situaci. Budoucí kroky by tak měly být vždy plánovány s důrazem na to, aby místní komunita sama přejímala aktivní roli v rozhodování a realizaci změn. Dlouhodobým měřítkem úspěchu není jen odstranění

aktuálních problémů, ale především budování kompetencí a posilování pocitu spoluzodpovědnosti za život v lokalitě.